

SEMMELWEIS EGYETEM

Biofizikai és Sugárbiológiai Intézet,
Nanokémiai Kutatócsoport

Lágy Anyagok
Laboratóriuma

TERMODINAMIKA

egyensúlyok és transzportjelenségek
legáltalánosabb tudománya

Zrínyi Miklós

egyetemi tanár, az MTA levelező tagja

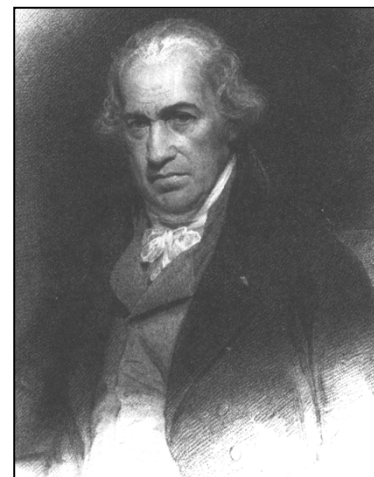
mikloszrinyi@gmail.com

Történeti visszatekintés

- A *hőmérséklet* fogalom a hideg-, ill. melegérzetből fejlődött ki.
- Alapvető felismerés: *a hő és a hőmérséklet nem azonos*. (Joseph Black skót kémikus)
- Az első hőmérséklet-mérő készüléket **Galileo Galilei** alkotta meg.
- **Jean Rey** francia orvos megalkotta az első lázmérőt 1631-ben
- A mai hőmérsékletskálát **Anders Celsius**nak köszönhetjük (1742). A víz forráspontját 0 foknak vette, az olvadáspontját pedig 100 foknak.
- A 100 fokos hőmérsékleti skálát **Carl von Linné** fordította meg, úgy ahogy napjainkban is használjuk.

Történeti visszatekintés

James Watt (1736-1819) skót feltaláló

Termodinamika=Hőtan?

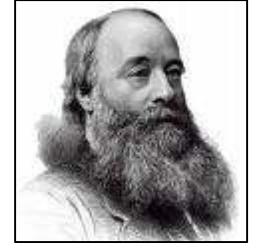
$$\Delta U = \Delta Q + \Delta W$$

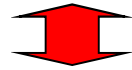
A hő az energia egyik megjelenési formája !

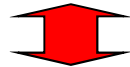
Az energiamegmaradás tétele

Leibniz (1676-1689) megfigyelte, hogy sok mechanikai rendszerben a mozgási energia (*élőerő*) megmarad.

Newton és **Descartes** megfogalmazzák az impulzusmegmaradás törvényét.

Rumford 1798-ban megfigyelte, hogy az ágyúcsövek fűrése hőkeltéssel jár: a mechanikai munka hővé alakítható!

Mayer felismerte, hogy a hő is, meg a mechanikai munka is, az energia egy formája.

Joule 1843-ban kísérletekkel meghatározta a hő mechanikai egyenértékét.

Helmholtz 1847-ben megfogalmazza az energiamegmaradás tételét

<u>École Polytechnique</u>	<u>Glasgow school</u>	<u>Berlin school</u>	<u>Edinburgh school</u>
			
<u>Sadi Carnot</u> (1796-1832)	<u>William Thomson</u> (1824-1907)	<u>Rudolf Clausius</u> (1822-1888)	<u>James Maxwell</u> (1831-1879)
<u>Vienna school</u>	<u>Gibbsian school</u>	<u>Dresden school</u>	<u>Dutch school</u>
			
<u>Ludwig Boltzmann</u> (1844-1906)	<u>Willard Gibbs</u> (1839-1903)	<u>Gustav Zeuner</u> (1828-1907)	<u>Johannes der Waals</u> (1837-1923)

A termodinamika a fizikának a hőjelenségekkel foglalkozó ágából mára az **energetikai kölcsönhatások folytán fellépő egyensúlyok és folyamatok** tudományává vált.

fenomenologikus- és statisztikus termodinamika

Fő feladata: a kölcsönhatások folytán fellépő változások és átalakulások

**irányának,
mozgató erőinek, és
befolyásoló tényezőinek**

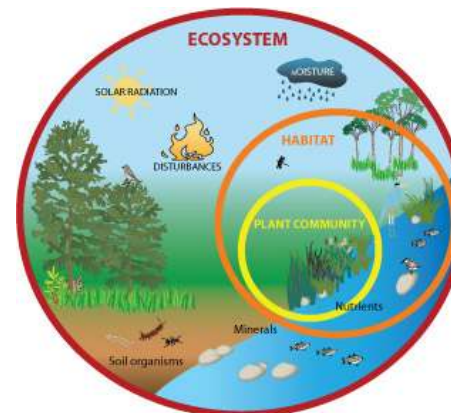
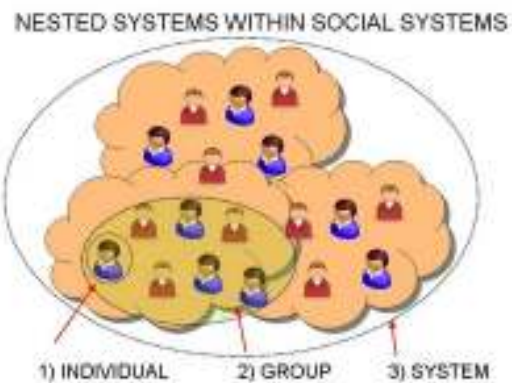
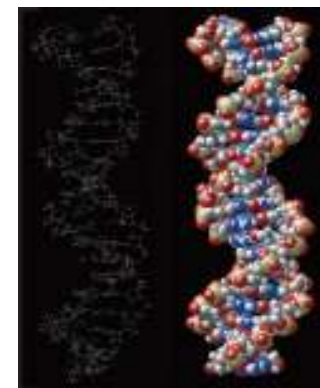
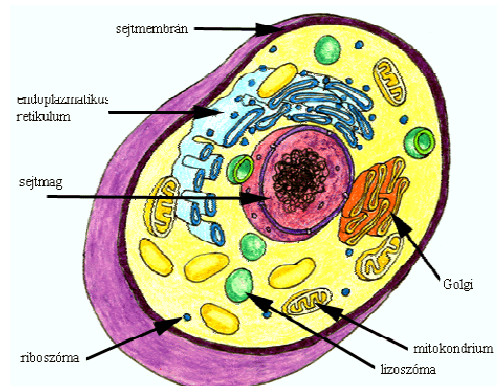
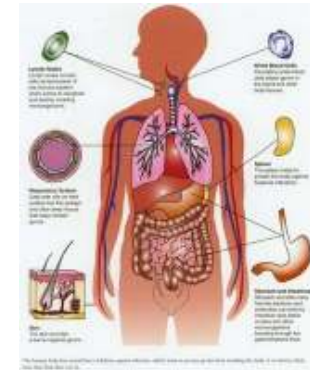
felderítése.

Törvényei általánosíthatók

biológiai-, társadalmi-, gazdasági-, pénzügyi- és egyéb... rendszerekre.

A termodinamikai leírás rendszerei

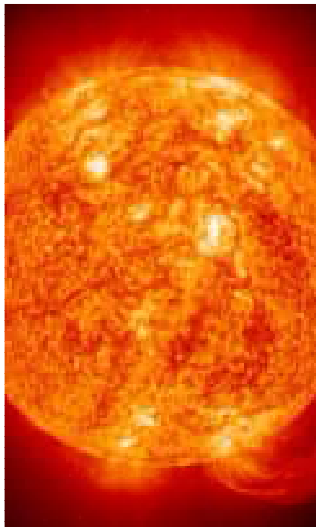
ENERGIA

a mindenség mozgatóereje

Mozdulatlan mozgató (*Arisztotelész*)

Mechanika inga, szabadesés (*Galilei*)

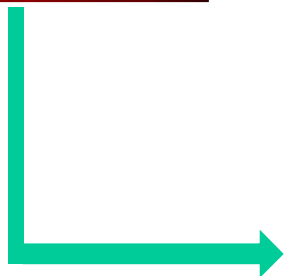
(*Descarte, Newton, Leibniz, Carno, Young*)

$$5 \cdot 10^{18} \text{ MJ} / \text{év}$$

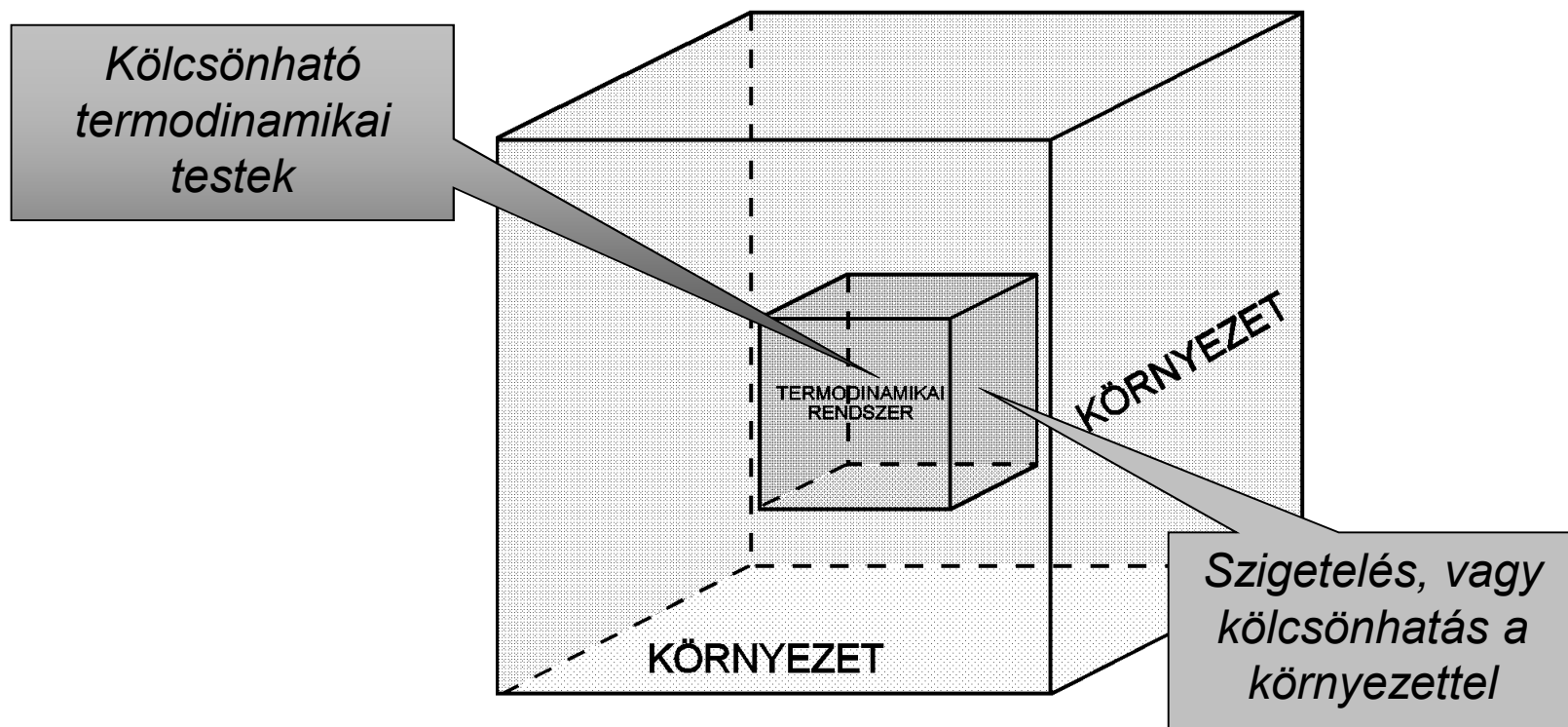
$$1,7 \cdot 10^{17} \text{ J} / \text{s}$$

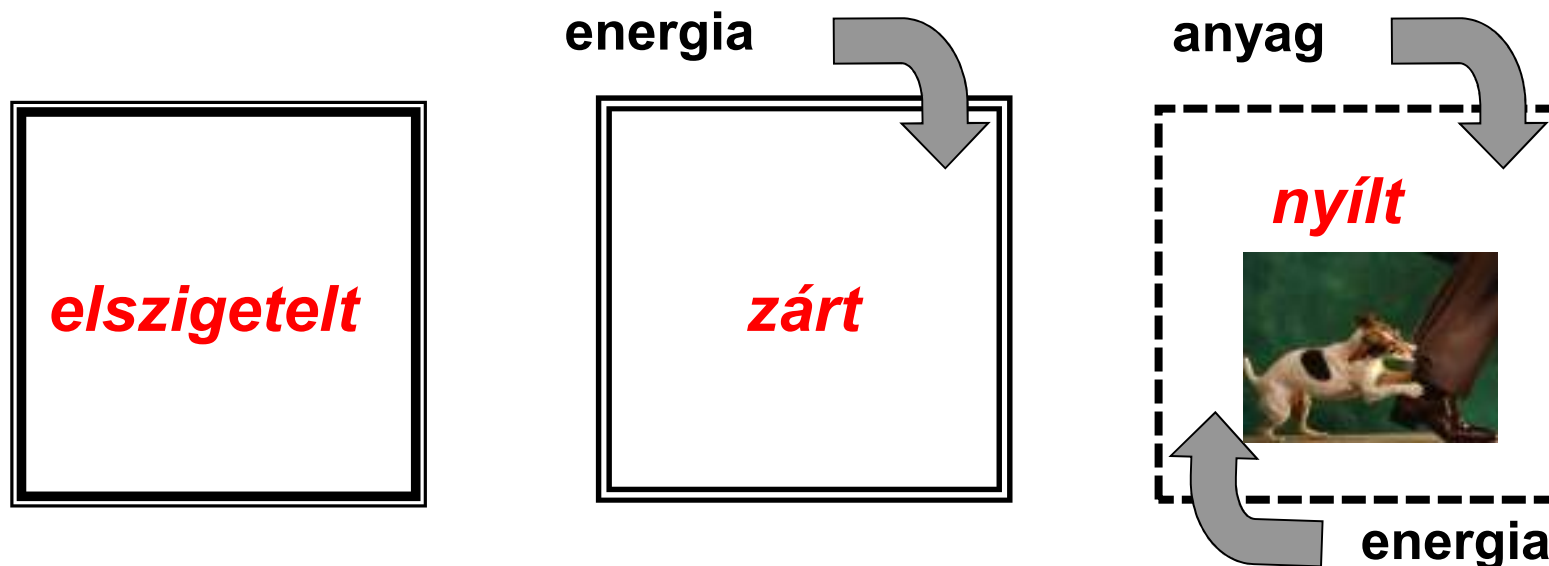
fotoszintézisre: **0,025%**

A TERMODINAMIKAI RENDSZER

Termodinamikai rendszerek típusai környezeti kapcsolatuk alapján

izoterm
T=állandó

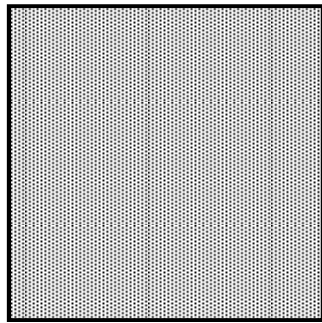
izobár
p=állandó

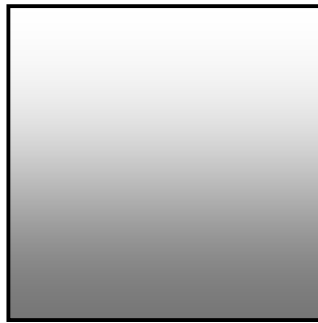
adiabatikus
 $\Delta Q = 0$

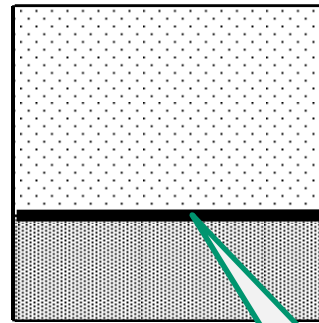
Termodinamikai rendszerek típusai az anyag eloszlása alapján

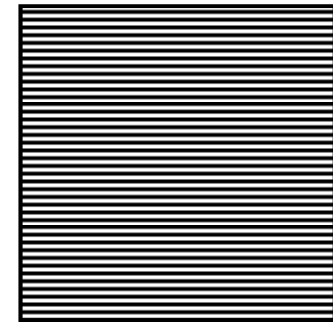
homogén

inhomogén

heterogén

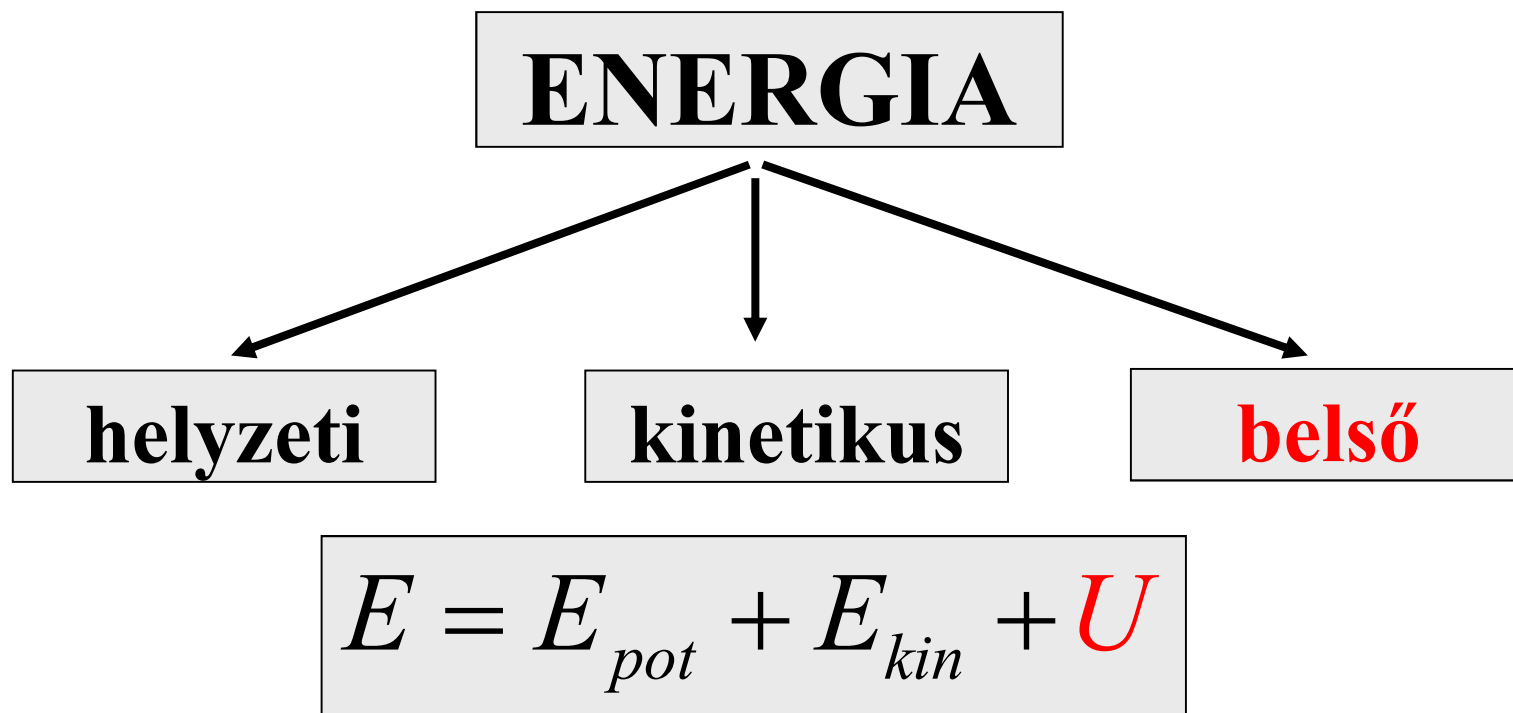
anizotróp

határfelület

Jellemző mennyiségek:

Az **extenzív** mennyiségek függenek a rendszer méretétől és additívak (m , V , E ...).

Az **intenzív** mennyiségek nem függenek a rendszer méretétől és nem additívak (T , p , ρ , c ...).

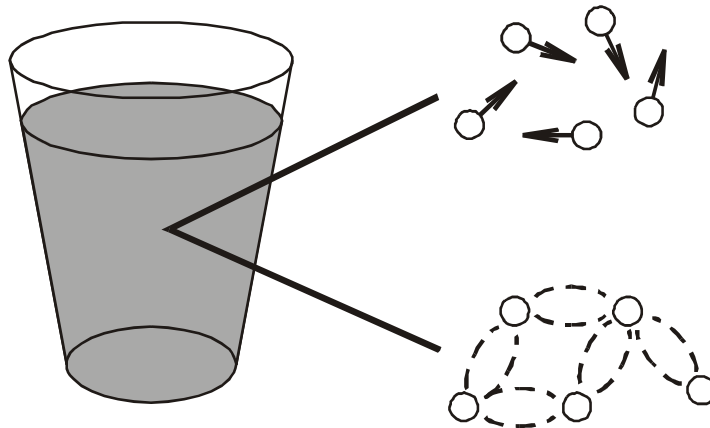

A **belső energia** kémiai szerkezettől függő molekuláris kinetikus és kölcsönhatási energiákból tevődik össze. Magában foglalja a molekulák haladó, forgó és rezgési mozgásának kinetikus energiáját, az elektrongerjesztési energiákat, a molekuláris kölcsönhatások energiáját, valamint az zéruspont energiát:

$$U = U_0 + U_{trans} + U_{rot} + U_{vibr} + U_{gerj} + U_{kölcs}$$

$$E = E_{pot} + E_{kin} + U$$

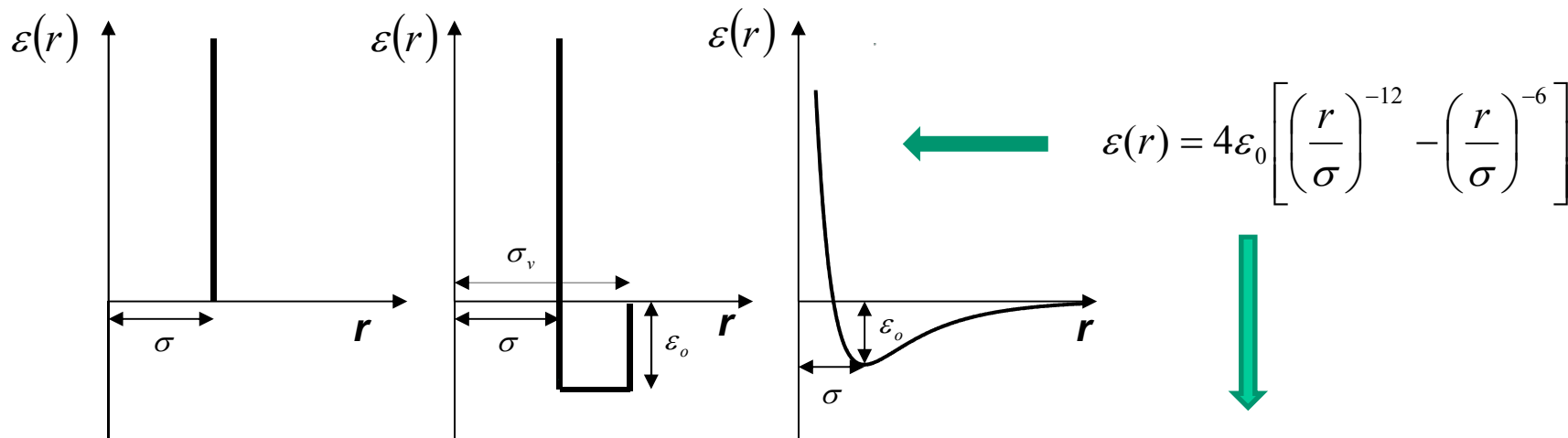
A makroszkopikus
test potenciális- és
kinetikus energiája
**nem része a belső
energiának**

A molekuláris
potenciális és
kinetikus energia
**része a belső
energiának**

Molekuláris kölcsönhatások modellezése

$$\begin{aligned}
 U = & \sum_{i < j} \sum 4\varepsilon_0 \left[\left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^{12} - \left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^6 \right] \\
 & + \sum_{i < j} \sum \frac{q_i q_j}{4\pi\epsilon_0 r_{ij}} \\
 & + \sum_{\text{bonds}} \frac{1}{2} k_s (r - r_0)^2 \\
 & + \sum_{\text{angles}} \frac{1}{2} k_\theta (\theta - \theta_0)^2 \\
 & + \sum_{\text{torsions}} k_\phi [1 + \cos(n\phi - \delta)]
 \end{aligned}$$

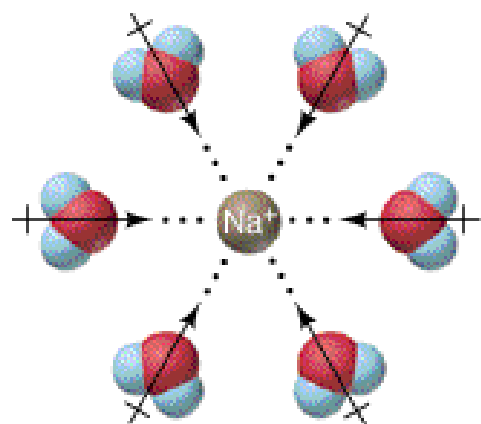
The diagrams illustrate the physical meaning of the terms in the potential energy equation:

- Pair potential:** A diagram showing two particles (one red, one blue) with a potential energy curve $U(r)$ that has a minimum at r_o .
- Bond stretching:** A diagram showing two particles connected by a spring with equilibrium distance r_0 .
- Angle bending:** A diagram showing three particles forming an angle θ with equilibrium angle θ_0 .
- Torsion:** A diagram showing a chain of four particles with a torsional angle ϕ and equilibrium angle δ .

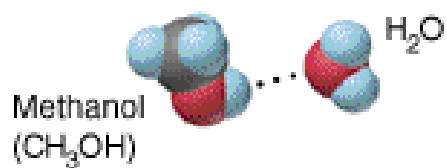
Van der Waals típusú kölcsönhatások

- ion – permanens dipól
- ion – indukált dipól
- permanens dipole – permanens dipól
- permanens dipole – indukált dipól
- indukált dipole - indukált dipole
- H-hid
- *hidrofób kölcsönhatás*

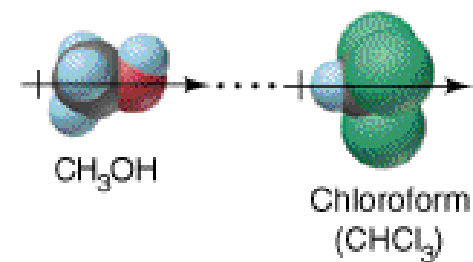

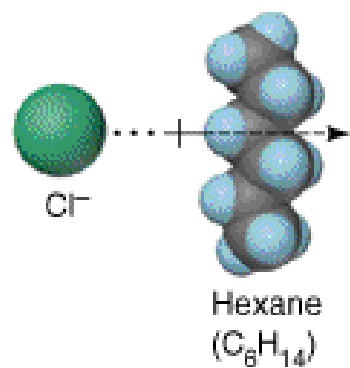
Ion-dipole

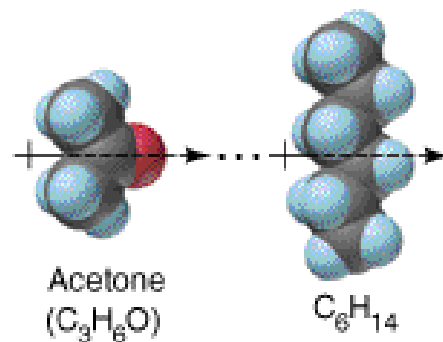
H bond

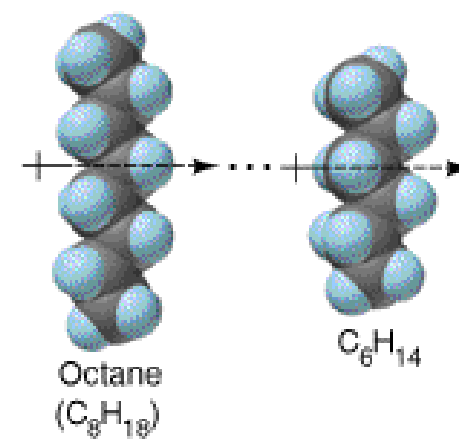
Dipole-dipole

Ion-induced dipole

Dipole-induced dipole

Dispersion

kölcsönhatás	RT egységben mért energia
<i>kémiai reakció</i>	40 - 200
<i>ion-ion</i>	80 - 100
<i>ion – dipólus</i>	10 - 20
<i>H-hid</i>	10 - 15
<i>dipólus –dipólus</i>	0,5 - 2
<i>indukált dipólus – indukált dipólus</i>	0,3 - 2

ε_o Vákuum permittivitása: ε_o Relatív permittivitás: ε_r Ionizációs energia: I Molekulák közötti távolság: r

ion-ion

$$\left(\frac{1}{4\pi\varepsilon_0\varepsilon_{rel}} \right) \cdot \frac{q_1q_2}{r}$$

ion-dipolus

$$-\left(\frac{1}{4\pi\varepsilon_0} \right)^2 \frac{\mu_1q_2}{r^2}$$

dipolus-dipolus

$$-\left(\frac{1}{4\pi\varepsilon_0} \right)^2 \cdot \frac{2}{3k_BT} \cdot \frac{\mu_1^2\mu_2^2}{r^6}$$

indukált dipolus-dipolus

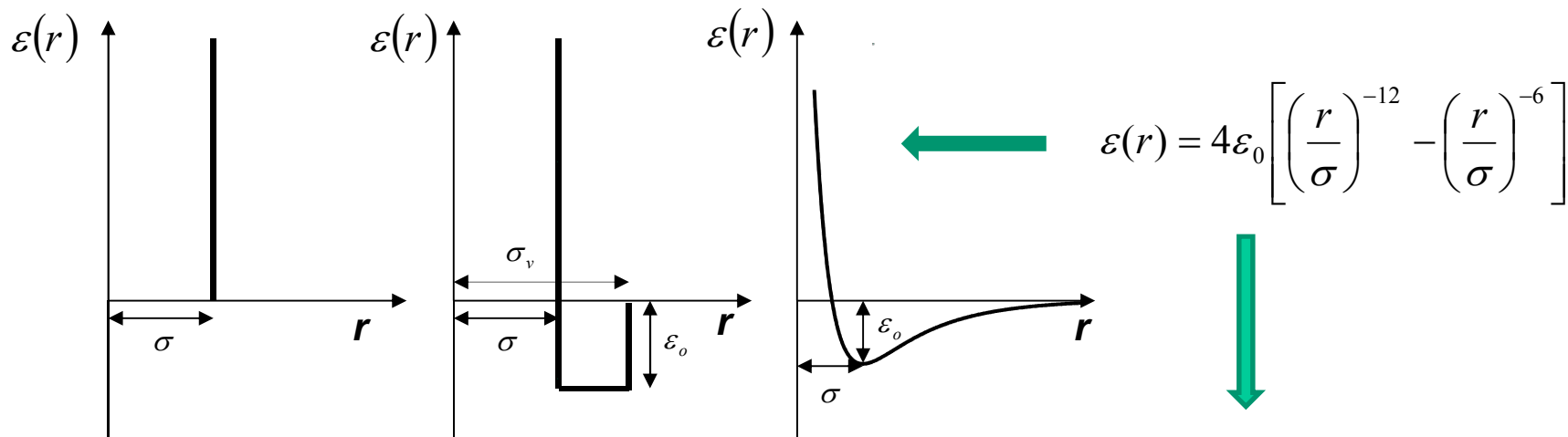
$$-\left(\frac{1}{4\pi\varepsilon_0} \right)^2 \cdot \frac{\mu_1^2\alpha_2}{r^6}$$

indukált dipolus- indukált dipolus

$$-\left(\frac{1}{4\pi\varepsilon_0} \right)^2 \cdot \frac{3}{2} \cdot \frac{I_1I_2}{I_1+I_2} \frac{\alpha_1\alpha_2}{r^6}$$

Molekuláris kölcsönhatások modellezése

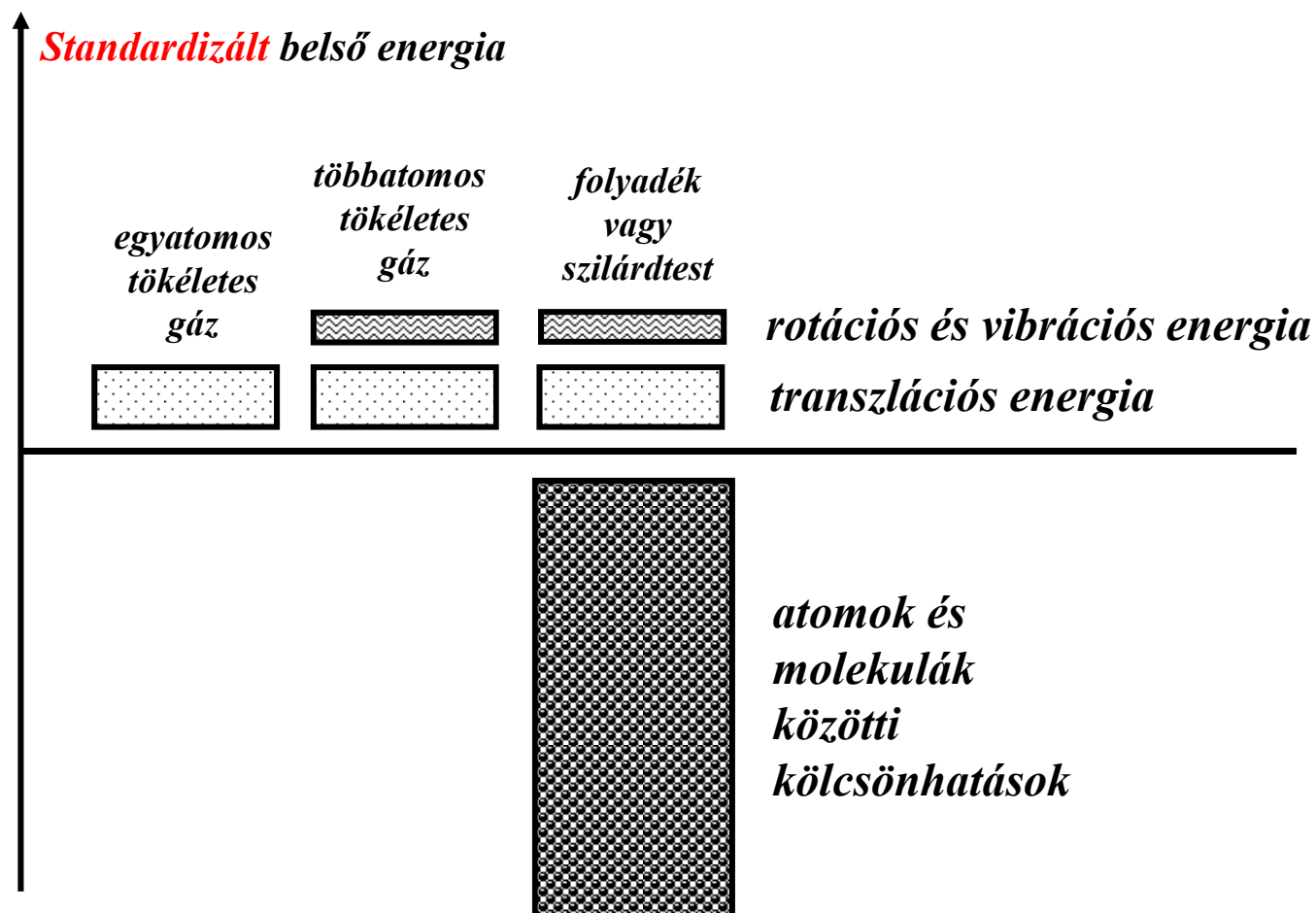

$$\begin{aligned}
 U = & \sum_{i < j} \sum 4\varepsilon_0 \left[\left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^{12} - \left(\frac{\sigma_{ij}}{r_{ij}} \right)^6 \right] \\
 & + \sum_{i < j} \sum \frac{q_i q_j}{4\pi\epsilon_0 r_{ij}} \\
 & + \sum_{\text{bonds}} \frac{1}{2} k_s (r - r_0)^2 \\
 & + \sum_{\text{angles}} \frac{1}{2} k_\theta (\theta - \theta_0)^2 \\
 & + \sum_{\text{torsions}} k_\phi [1 + \cos(n\phi - \delta)]
 \end{aligned}$$

The diagrams illustrate the physical meaning of the terms in the potential energy equation:

- Pair potential:** A diagram showing two particles (one red, one blue) with a potential energy curve U versus distance r .
- Electrostatic interaction:** A diagram showing two charged particles (one red, one blue) with a potential energy curve U versus distance r .
- Bond stretching:** A diagram showing two particles connected by a spring with equilibrium distance r_0 .
- Angle bending:** A diagram showing three particles forming an angle θ with equilibrium angle θ_0 .
- Torsion:** A diagram showing four particles in a chain with a torsional angle ϕ and equilibrium angle δ .

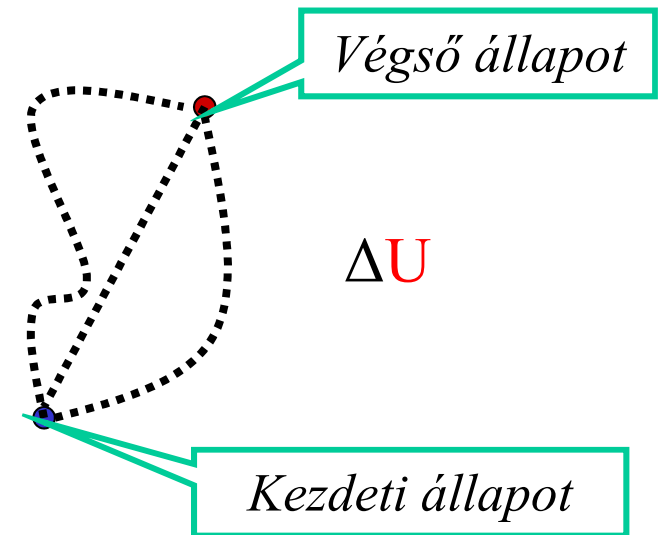
A belső energia járulékai (**molekuláris kinetikus energiák**) azonos hőmérsékleten összehasonlítva

A belső energia **extenzív** mennyiség.

A belső energia **állapotfüggvény**.

A belső energia **értékét nem ismerjük**.

A belső energia megváltozik,

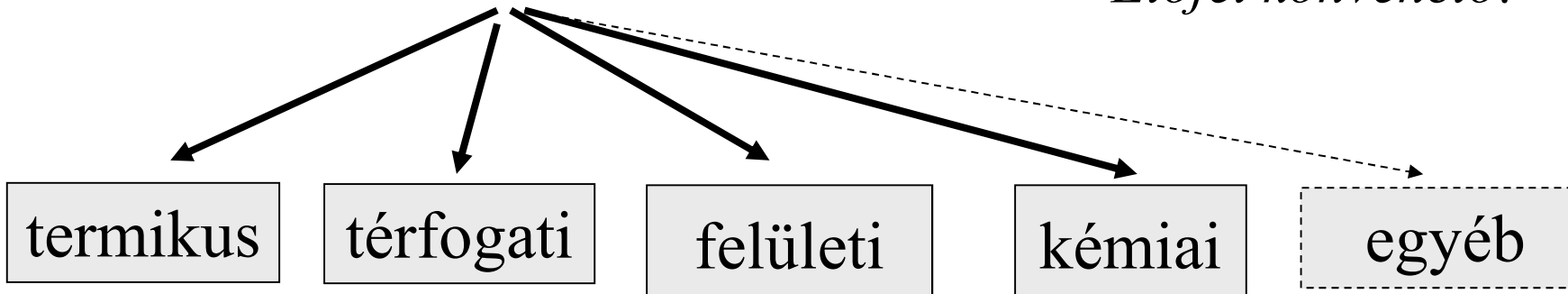
- amikor változik a hőmérséklet,
- amikor változik a molekuláris vagy halmaz szerkezet,
- amikor változik az intermolekuláris kölcsönhatásokból származó energia, valamint
- amikor valamelyik elektronpálya gerjesztett állapotba kerül.

Belső energia megváltozása

Elemi energiaközlési típusok

Előjel konvenció!

A belső energia változása annyi tagból tevődik össze, ahányféle kölcsönhatásban a részt vesz a vizsgált test vagy rendszer.

$$\Delta U = \Delta Q + \sum_i \Delta W_i$$

Elemi energiaközlési típusok (1)

- *mechanikai kölcsönhatás* $dW_{mech} = -f(x) \cdot dx$

Az ellenerővel szemben végzett munka csökkenti a rendszer belső energiáját !

$$W_{mech} = - \sum_{x_k}^{x_v} f(x) \Delta x$$

- *térfogati munka*

$$f(x) = p(V) \cdot A_s$$

$$dW_{térf} = -p(V) A_s dx = -p(V) dV$$

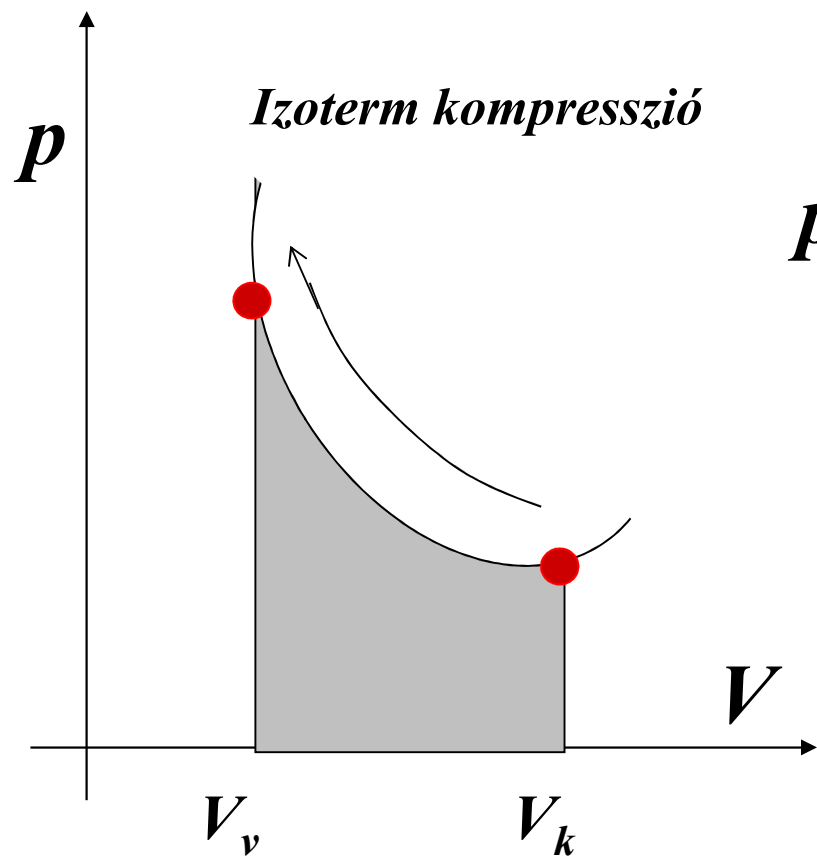
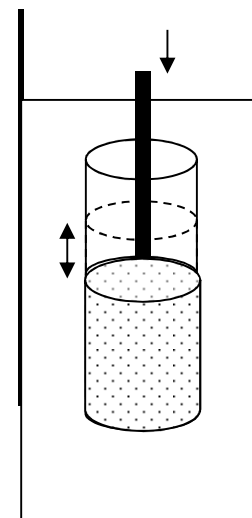

$$W_{mech} = - \sum_{x_k}^{x_v} p(V) \Delta V$$

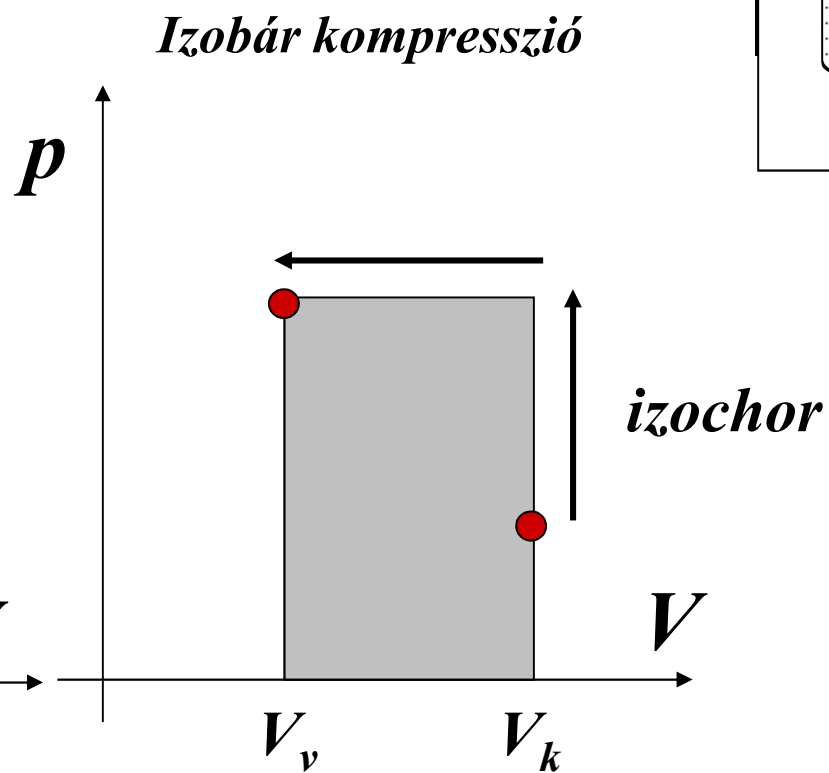

A munka útfüggvény!

kompresszió: $V_v < V_k$ $W_{\text{térf}} > 0$

$$W = -nRT \ln \frac{V_v}{V_k}$$

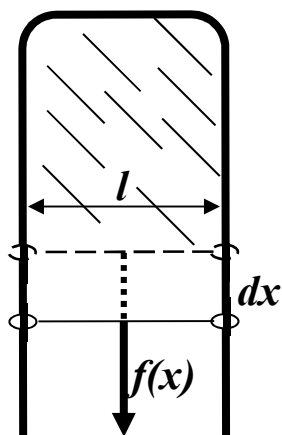

$$W = -p \cdot \Delta V$$

Elemi energiaközlési típusok (2)

- *Felületi kölcsönhatás*

$$f(x) = -2\gamma \cdot l$$

$$\Delta W_{fel} = 2\gamma l \Delta x = \gamma \Delta A_s$$

$$W_{fel} = \gamma \cdot \Delta A_s$$

- *Kémiai kölcsönhatás*

$$\Delta W_{kém} = \sum_{i=1}^K \left(\frac{\Delta U}{\Delta n_i} \right) \Delta n_i = \sum_{i=1}^K \mu_i \Delta n_i$$

μ_i : kémiai potenciál

A belső energia változása annyi tagból tevődik össze, ahányféle kölcsönhatásban a részt vesz a vizsgált test vagy rendszer.

$$\Delta U = \sum_i \Delta W_i = \sum_i y_i \cdot \Delta x_i$$

$$\Delta U = -p\Delta V + \gamma\Delta A_s + \Phi\Delta q + \mathbf{H}\Delta\mathbf{M} + \mathbf{E}\Delta\mathbf{P} + \sum_{i=1}^K \mu_i\Delta n_i$$

térfogati

felületi

elektromos

mágneses

elektro-
sztatikus

kémiai

És hol van a hőhatás ???

Minden egyes kölcsönhatáshoz tartozik egy-egy jellemző **intenzív** és **extenzív** mennyiség, melynek szorzata megadja a kölcsönhatáshoz tartozó elemi energiacserét.

$$\Delta W_i = y_i \cdot \Delta x_i$$

Van a belső energiának egy olyan része, amely a többi extenzív mennyiségtől függetlenül is változhat. Ezt az "önmagában történő belső energiaváltozást" célszerű az elemi energiacserékhez hasonlóan egy intenzív és egy extenzív mennyiség szorzataként felírni.

- termikus kölcsönhatás

$$\Delta Q = T \Delta S$$

$$\Delta U = -p\Delta V + T\Delta S + \sum_{i=1}^K \mu_i \Delta n_i + \dots +$$

$$\mu_i = \mu_{o,i} + RT \ln c_i$$

kémiai potenciál

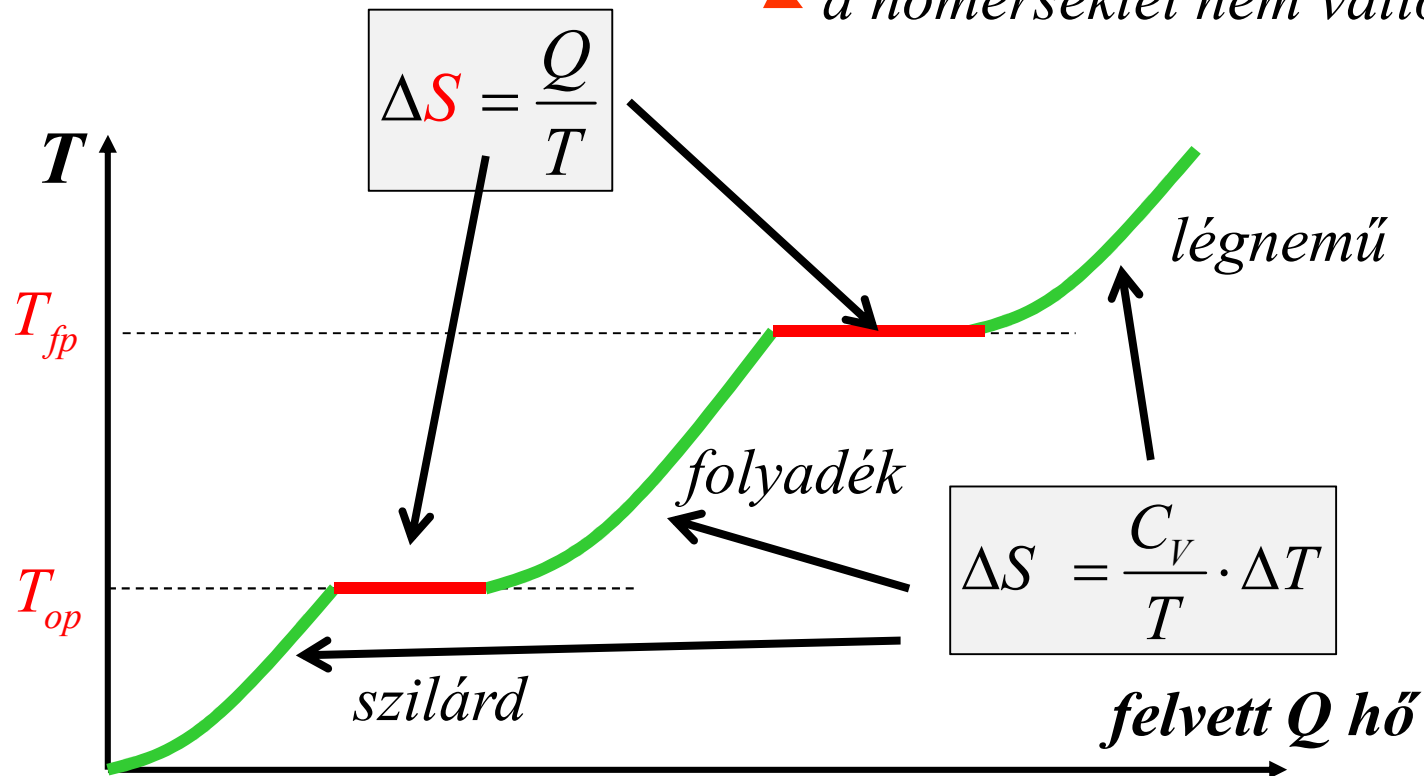
entrópia

Kétféle termikus kölcsönhatás

Termikus kölcsönhatások

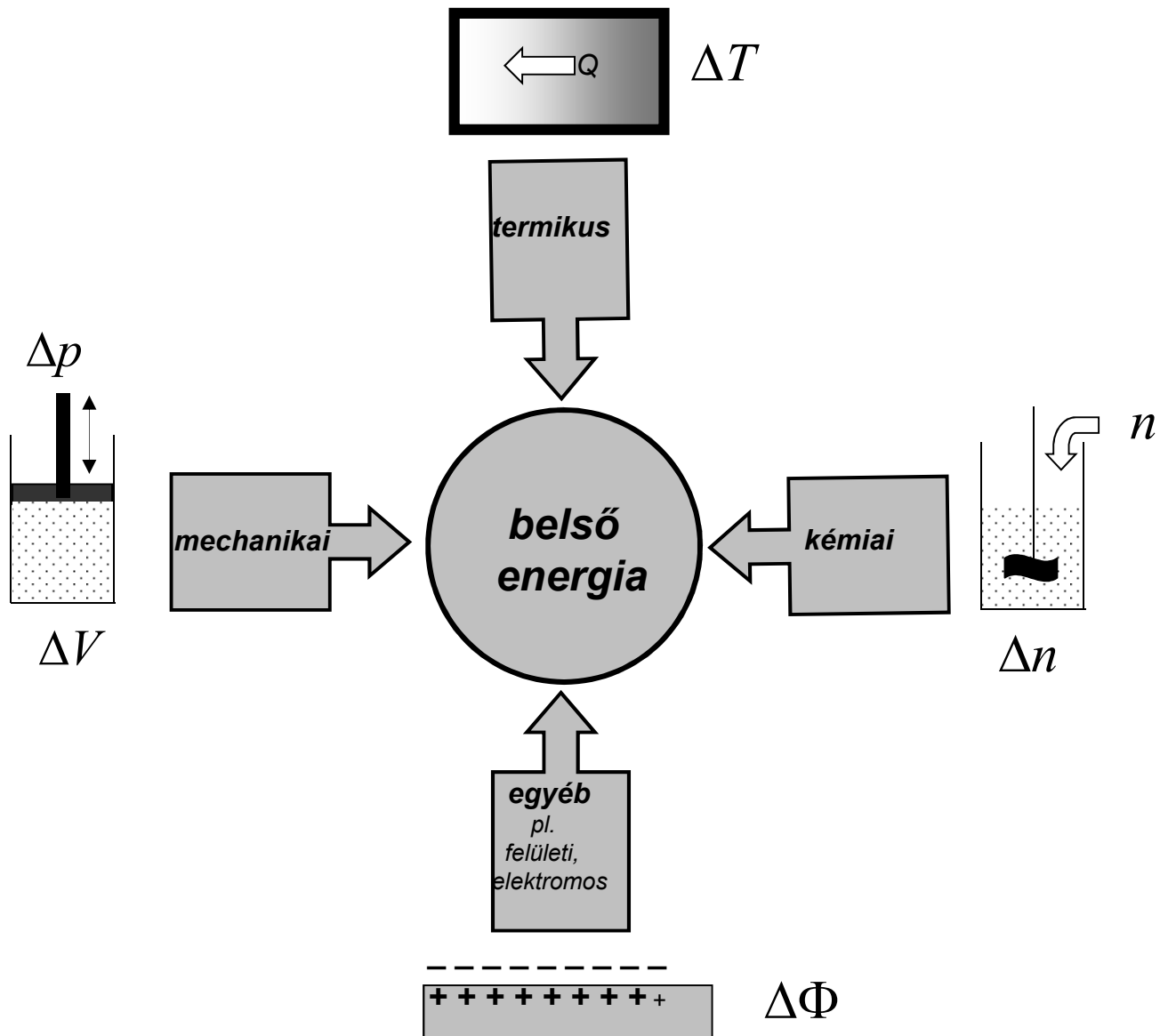
a hőmérséklet változik

a hőmérséklet nem változik

Látens hő: (forráshő, olvadáshő) a molekulák közötti új kapcsolatok létrehozásához szükséges, vagy felszabaduló hő

A termodinamika I. főtétele

$$\Delta U = T\Delta S - p\Delta V + \sum_{i=1}^K \mu_i \Delta n_i + \dots +$$

Az energiamegmaradás törvényének legáltalánosabb megfogalmazása.

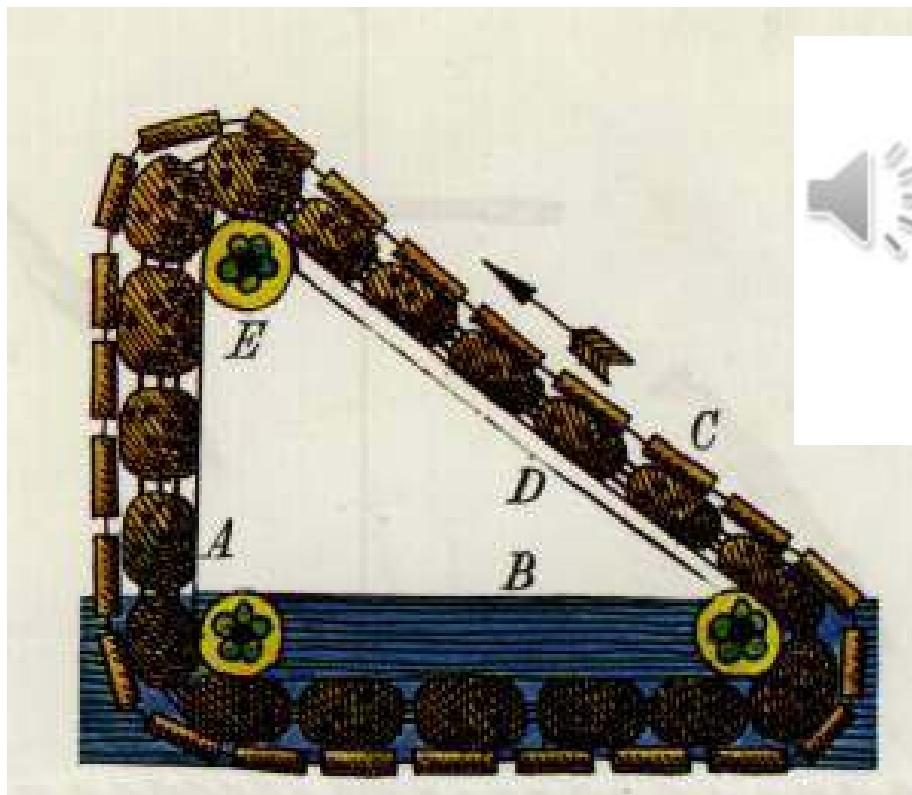
$$\Delta U = \Delta Q + \Delta W_{mech} + \Delta W_{kém} + \dots + \Delta W_i$$

$$\Delta W_{mech} = \Delta U - \Delta Q - \sum_i \Delta W_i$$

Egy termodinamikai rendszer akkor képes munkavégzésre ($\Delta W_{mech} < 0$), ha a belső energiáját csökkenti ($\Delta U < 0$), vagy ha környezetéből hőt von el ($\Delta Q > 0$), vagy más formában energiát ($\Delta W_i > 0$) vesz fel.

Az olyan gépeket, amelyek mechanikai munkát végeznének anélkül, hogy külső forrásból energiát fogyasztanának, **első fajú perpetuum mobile-nek**, vagy más néven **örökmozgónak** nevezzük. A termodinamika első főtételeből következik, hogy első fajú perpetuum mobile nem működhet.

A termodinamika első főtétele, maga az energia-megmaradás elve!

Egy szellemes perpetuum mobile, amelynek működését kizárja a termodinamika első főtétele.

A „misztikus” entrópia

- termikus kölcsönhatás $\Delta Q = T \Delta S$

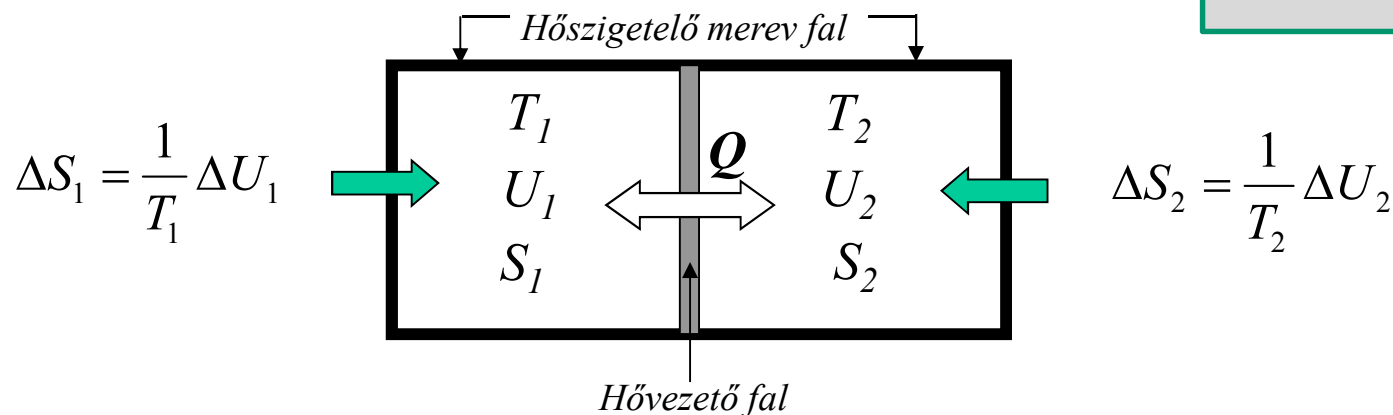
entrópia

*Ellentétben az energiával, az entrópia **nem**
megmaradó extenzív mennyiség !*

$$\Delta S > 0$$

Entrópiaváltozás elszigetelt rendszerben

$$Q = \Delta U_i$$

$$U = U_1 + U_2 = \text{állandó} \quad \Delta U = 0 \quad \longrightarrow \quad \Delta U_1 = -\Delta U_2$$

$$S = S_1 + S_2 = ? \quad \Delta S = \Delta S_1 + \Delta S_2 = ? \quad \Delta S = \frac{1}{T_1} \Delta U_1 + \frac{1}{T_2} \Delta U_2 = \frac{T_2 - T_1}{T_2 T_1} \cdot \Delta U_1 \neq 0$$

$$\text{ha } T_2 > T_1 \text{ akkor } \frac{T_2 - T_1}{T_2 T_1} > 0 \text{ és } \Delta U_1 > 0 \longrightarrow \Delta S > 0$$

$$\text{ha } T_2 < T_1 \text{ akkor } \frac{T_2 - T_1}{T_2 T_1} < 0 \text{ és } \Delta U_1 < 0 \longrightarrow \Delta S > 0$$

$$\text{ha } T_2 = T_1 \text{ akkor } \frac{T_2 - T_1}{T_2 T_1} = 0 \text{ és } \Delta U_1 = 0 \longrightarrow \Delta S = 0$$

A hőcsere következtében a rendszer teljes entrópiája növekszik!

Megadhatjuk tetszőleges termodinamikai kölcsönhatásban álló elszigetelt rendszer entrópia változását.

$$\Delta U = T\Delta S - p\Delta V + \sum_{i=1}^K \mu_i \Delta n_i + \dots +$$

$$\Delta S = \frac{\Delta U}{T} + \frac{p}{T} \Delta V - \sum_{i=1}^K \frac{\mu_i}{T} \Delta n_i + \dots +$$

$$\Delta S = \left(\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2} \right) \Delta U_1 + \left(\frac{p_1}{T_1} - \frac{p_2}{T_2} \right) \Delta V_1 - \left(\frac{\mu_1}{T_1} - \frac{\mu_2}{T_2} \right) \Delta n_1$$

Izoterm nyomás kiegyenlítődési folyamatnál :

ha $p_1 > p_2$ akkor $\frac{p_1}{T} - \frac{p_2}{T} > 0$ és $\Delta V_1 > 0 \Rightarrow \Delta S > 0$

ha $p_1 < p_2$ akkor $\frac{p_1}{T} - \frac{p_2}{T} < 0$ és $\Delta V_1 < 0 \Rightarrow \Delta S > 0$

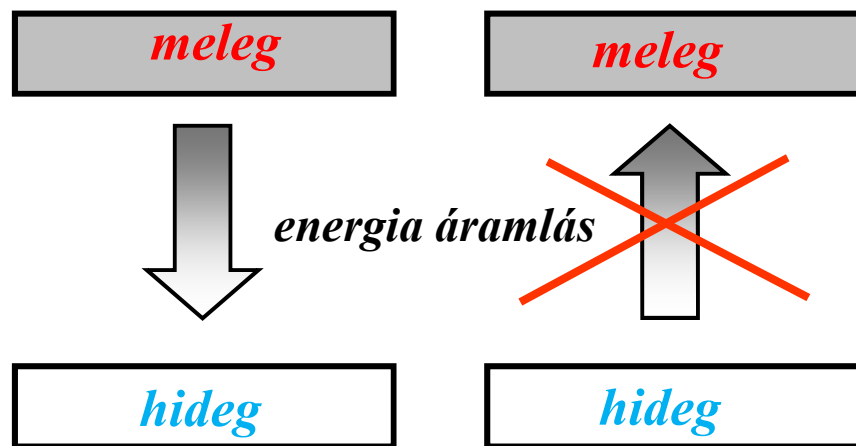
ha $p_1 = p_2$ akkor $\frac{p_1}{T} - \frac{p_2}{T} = 0$ és $\Delta V_1 > 0 \Rightarrow \Delta S = 0$

Elszigetelt rendszerben a hőmérséklet és a nyomás kiegyenlítődési folyamatok során az entrópia növekszik, egyensúlyban eléri a maximális értékét.

A termodinamika II. főtétele

Elszigetelt rendszerben a önként lejátszódó (kiegyenlítődési) folyamatok során az entrópia növekszik.

Lehetetlen olyan periodikusan működő gépet szerkeszteni, amely egyetlen hőtartályból hőt von el, és azt teljes egészében munkává alakítja.

Másodfajú perpetuum mobile működése nem ellenkezne az első főtételel, de megvalósítását a termodinamika második főtétele kizárja.

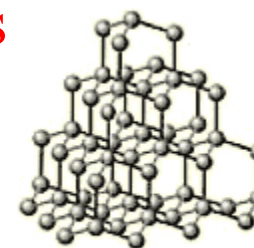
Önként lejátszódó (spontán) folyamatok során az entrópia növekszik!

entrópia → *az idő iránya*

A termodinamika III. főtétele

Tiszta kristályos anyagok entrópiája nulla az abszolút zérus ponton:

$$\lim_{T \rightarrow 0} S(T) = 0$$

diamond

Nernst kísérleti úton, Planck pedig az entrópia statisztikus értelmezése alapján fogalmazta meg.

A III. főtétele lehetővé teszi **abszolút entrópia skála** bevezetését

$$S(T) = \int_0^T \frac{C_P}{T} dT + \Delta S_{\text{konfig}}$$

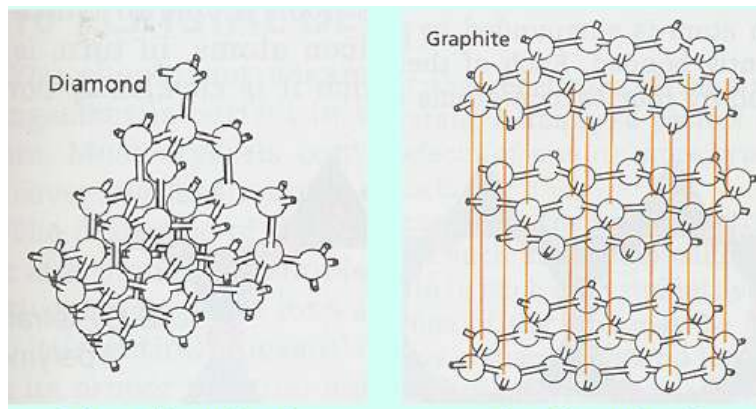
$$S(T) = S^0(T^0) + \int_{T^0}^T \frac{C_P}{T} dT + \Delta S_{\text{konfig}}$$

Standard entrópia

Minél bonyolultabb szerkezetű egy molekula, annál nagyobb a standard entrópiája.

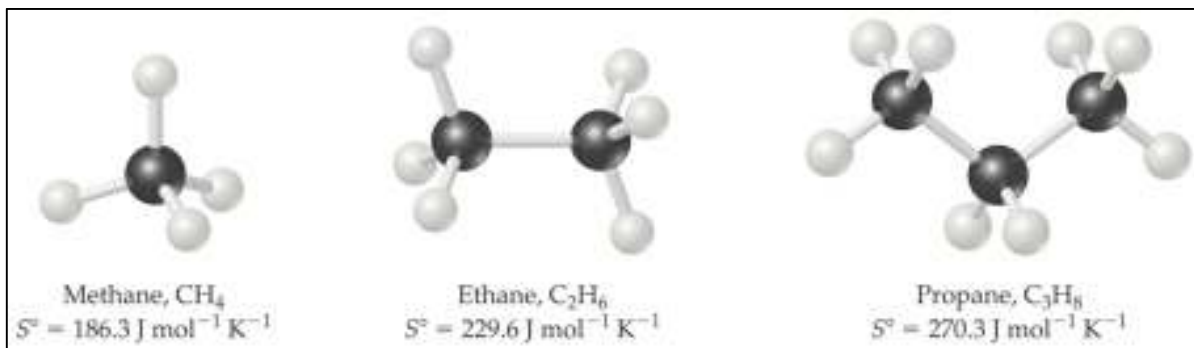

Standard moláris entrópia értékek 298 K-en.

TABLE 19.2 Standard Molar Entropies of Selected Substances at 298 K

Substance	S° , J/mol-K
Gases	
$\text{H}_2(\text{g})$	130.6
$\text{N}_2(\text{g})$	191.5
$\text{O}_2(\text{g})$	205.0
$\text{H}_2\text{O}(\text{g})$	188.8
$\text{NH}_3(\text{g})$	192.5
$\text{CH}_3\text{OH}(\text{g})$	237.6
$\text{C}_6\text{H}_6(\text{g})$	269.2
Liquids	
$\text{H}_2\text{O}(\text{l})$	69.9
$\text{CH}_3\text{OH}(\text{l})$	126.8
$\text{C}_6\text{H}_6(\text{l})$	172.8
Solids	
$\text{Li}(\text{s})$	29.1
$\text{Na}(\text{s})$	51.4
$\text{K}(\text{s})$	64.7
$\text{Fe}(\text{s})$	27.23
$\text{FeCl}_3(\text{s})$	142.3
$\text{NaCl}(\text{s})$	72.3

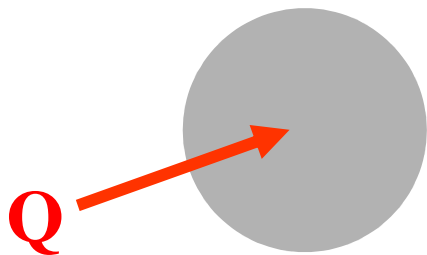

Környezeti hatások

környezet	→ izoterm	$T = konst.$
	→ izobár	$p = konst.$
	→ izochor	$V = konst.$
	→ adiabatikus	$S = konst.$

A belső energia egy része a környezet állandóságának biztosítására fordítódik!

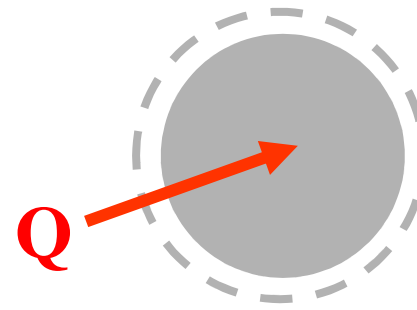
Hasznosítható energia $\neq$ Belső energia változása

$V = konst.$

$$\left(\frac{\Delta Q}{\Delta T} \right)_V < \left(\frac{\Delta Q}{\Delta T} \right)_p$$

$$C_V < C_p$$

$p = konst.$

A belső energia állandó nyomáson hasznosítható része:

Izobár esetben a belső energia egy része a nyomás állandóságának biztosítására fordítódik. A hasznosítható rész az **entalpia**.

H entalpia

$$H = U + pV$$

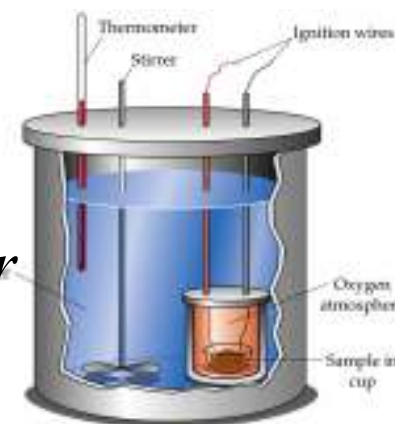
$$\Delta H = \Delta U + p\Delta V$$

$$\Delta H = T\Delta S - p\Delta V + p\Delta V = T\Delta S = Q$$

← **hőhatás**

kaloriméter

A **H** entalpia az **U** belső energiának izobár **hőközléssel** hasznosítható része.

$$\Delta S = \frac{Q}{T} = \frac{\Delta H}{T}$$

A belső energia állandó hőmérsékleten hasznosítható része:

Izoterm esetben a belső energia egy része a hőmérséklet állandóságának biztosítására fordítódik. A hasznosítható rész az **szabadenergia**.

szabadenergia

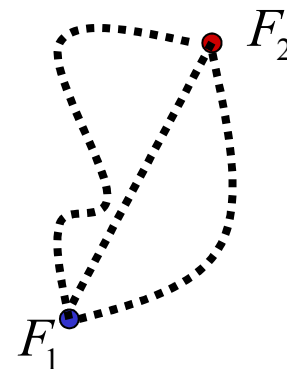
$$F = U - TS$$

extenzív mennyiség

$$\Delta F = \Delta U - T\Delta S$$

$$\Delta F = T\Delta S - p\Delta V - T\Delta S = -p\Delta V = W_{mech}$$

$$\Delta F = F_2 - F_1$$

Az F szabadenergia az U belső energiának izoterm munkavégzéssel hasznosítható része.

A belső energia állandó hőmérsékleten és állandó nyomáson között hasznosítható része:

Izoterm – izobár esetben a belső energia egy része a hőmérséklet és a nyomás állandóságának biztosítására fordítódik. A hasznosítható rész az **szabadentalpia**.

szabadentalpia

$$G = H - TS$$

$$\Delta G = \Delta H - T\Delta S$$

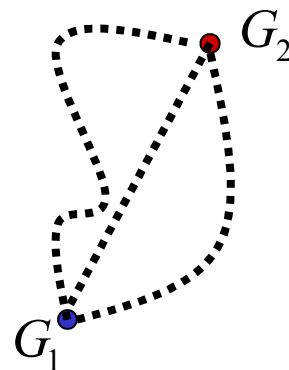

$$\Delta G = T\Delta S - T\Delta S + \sum_i \mu_i \Delta n_i == W_{kém}$$

kémiai potenciál

extenzív mennyiség

$$\Delta G = G_2 - G_1$$

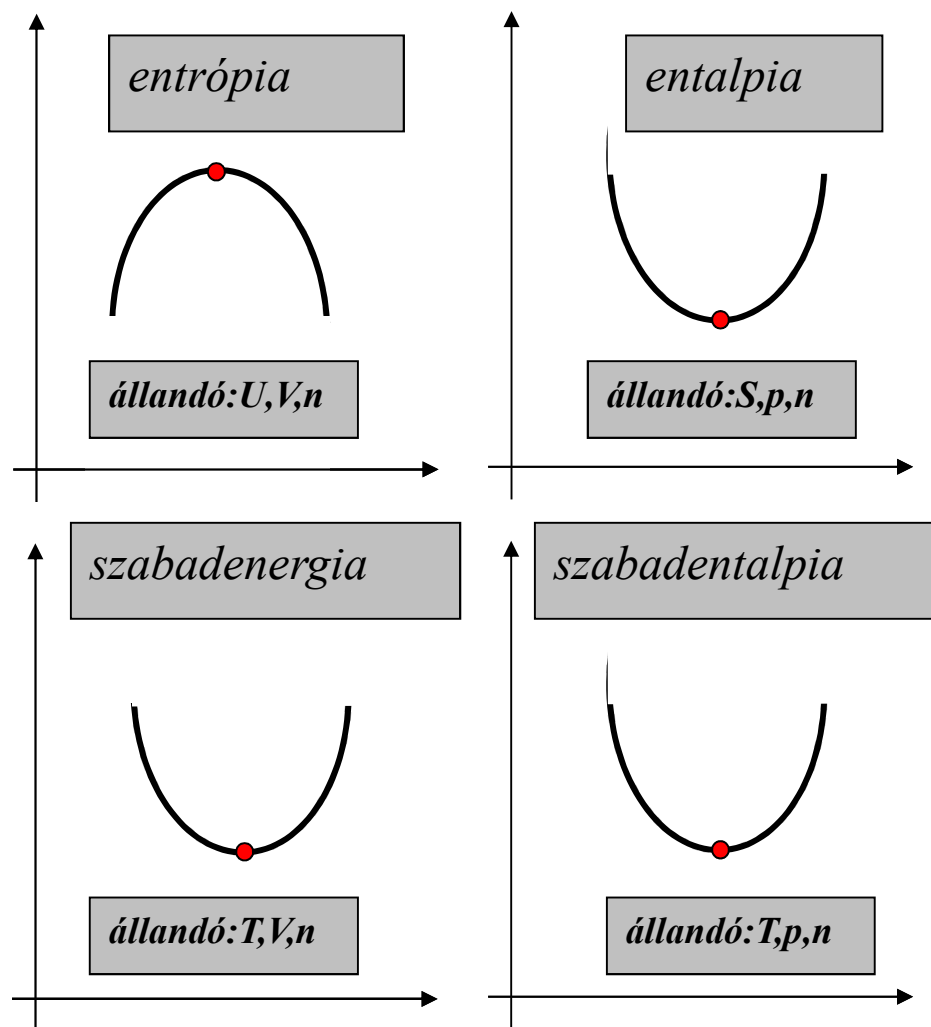
Az **G** szabadentalpia az **U** belső energiának **kémiai** folyamatokkal hasznosítható része.

A termodinamikai egyensúly feltétele

<i>karakterisztikus függvény</i>	<i>környezeti kölcsönhatás</i>	<i>"szigetelés"</i>	<i>az egyensúlyhoz tartozó szélsőérték</i>	<i>önként lejátszódó folyamat során</i>
$S(U, V, n)$	elszigetelt	U, V, n	maximum	$\Delta S > 0$
$U(S, V, n)$	-	S, V, n	minimum	$\Delta U < 0$
$H(S, p, n)$	mechanikai	$S, -, n$	minimum	$\Delta H < 0$
$F(T, V, n)$	termikus	$-, V, n$	minimum	$\Delta F < 0$
$G(T, p, n)$	mechanikai és termikus	$-, -, n$	minimum	$\Delta G < 0$

Intenzív mennyiségek homogén eloszlása!

A termodinamikai egyensúly feltétele

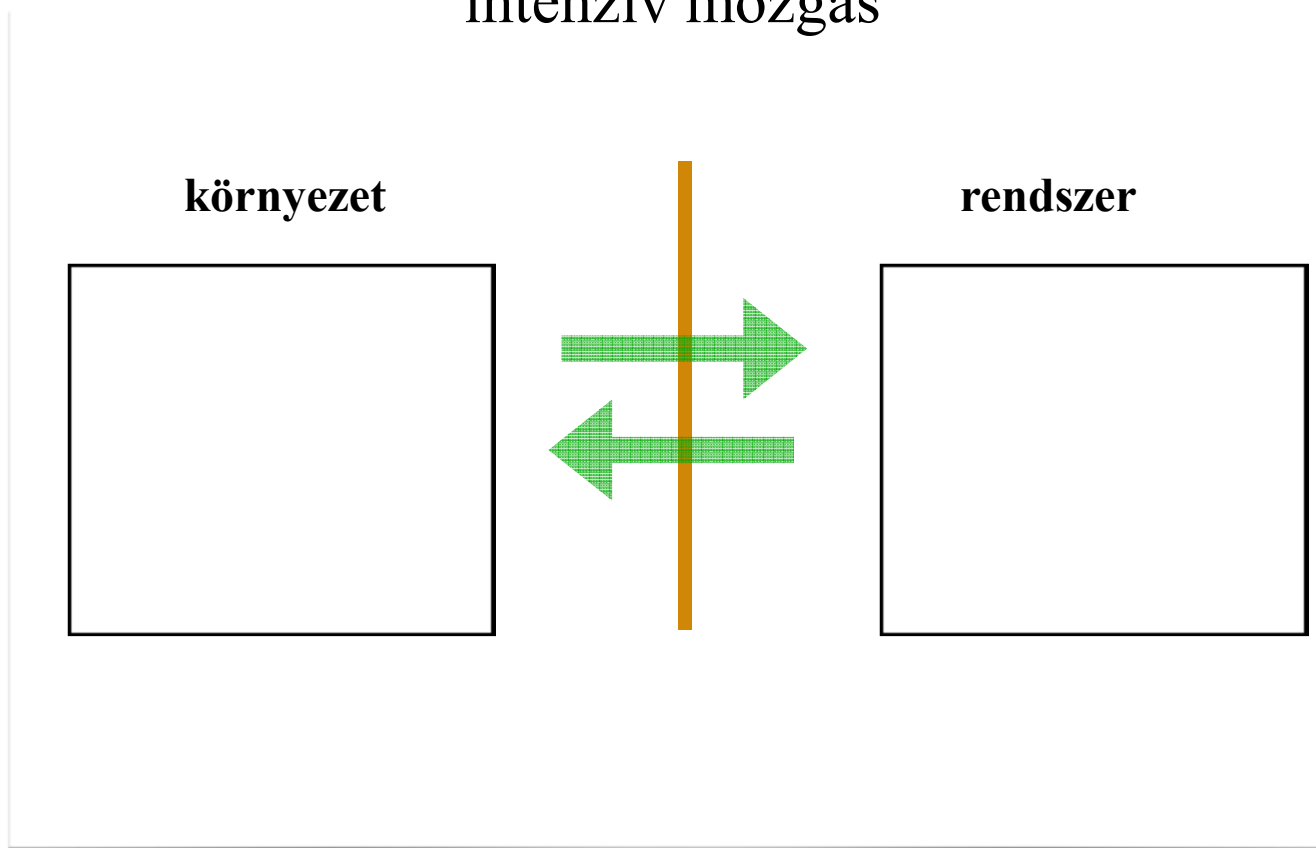

termodinamikai egyensúly $\longleftrightarrow$ Szélsőérték meghatározás

Termodinamikai egyensúly

Makroszkopikusan: az intenzív mennyiségek homogén eloszlása,
látszólagos mozdulatlanság

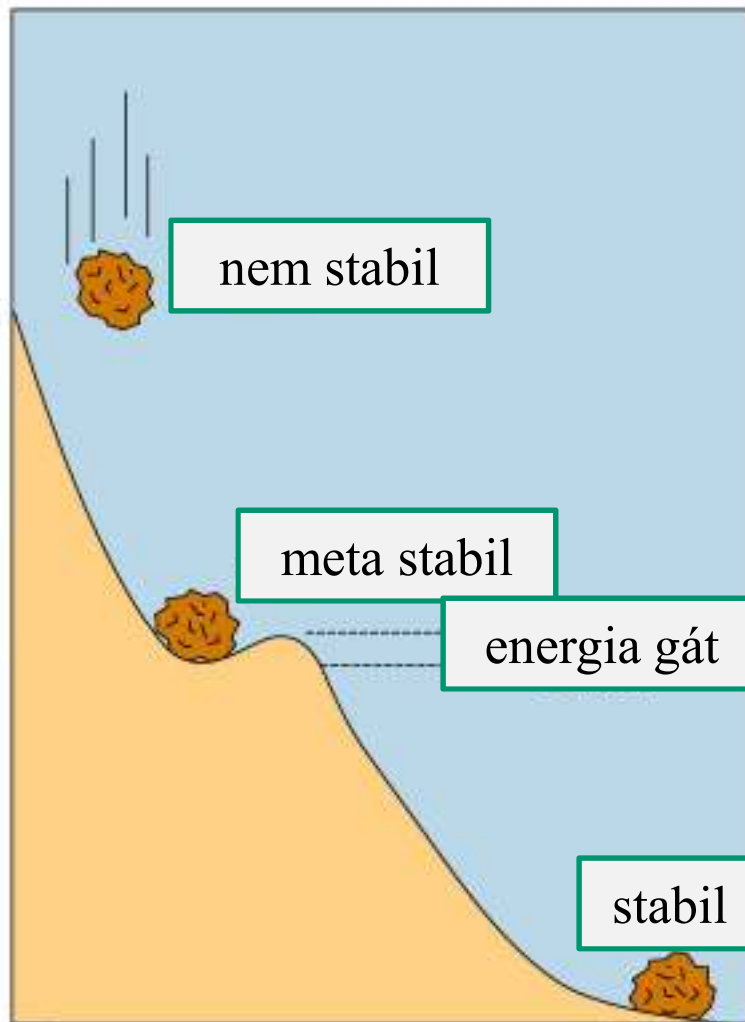
Molekuláris szinten: folyton változó állapotok összessége,
intenzív mozgás

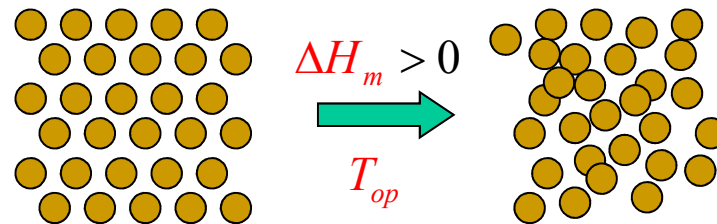
F

G

Az entrópia, mint a molekuláris rendezetlenség mértéke

Olvasás:

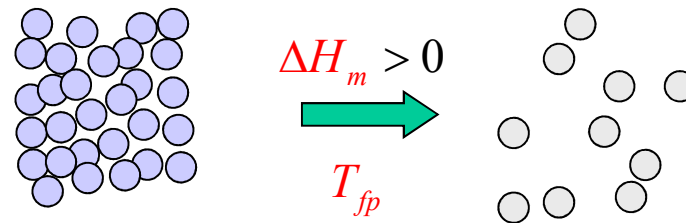

kristály

olvadék

$$\Delta S_m(T_{op}) = \frac{\Delta H}{T_{op}} > 0$$

Forrás:

folyadék

gőz

$$\Delta S_m(T_{fp}) = \frac{\Delta H}{T_{fp}} > 0$$

Az állandó hőmérsékleten lejátszódó (fázis)átalakulás során az **entrópia a rendezetlenség növekedésével együtt nő.**